TQASSIR
GħALL-KITBA MALTIJA

IT-TIELET TAQSIMA

Prefissi u Suffissi.

Prefissi.

Bosta kliem jibda bi prefissi, l-iżjed dak il-kliem li daħal fil-Malti minn ilsni latini. Dawn il-prefissi se'r nuruhom b'ittra ta' l-alfabet li għandha tkun maqsuma mill-bqijja tal-kelma b'sinjal wieqaf kif se'r nuru taħt.

Is-sillabi "ikkum", "ikkun", "akkum", "akkun" meta jiġu f'ras-il-kelma tidher għalihom il-vokali "i" maqsuma mill-bqijja tal-kelma b'sinjal wieqaf, eżempju :

ikkunsidra	ikkonsla	ikkumpatixxa	ikkunferma	ikkuntenta
i/sidra	**i/sla**	**i/ptxxa**	**i/frma**	**i/tnta.**

(N. B. Mhux meħtieġ li wieħed għandu japplika dan il-prinċipju *biss* għall-prefissi li se'r nuru hawn, iżda l-prinċipju jista' jiġi użat għal dawk il-prefissi kollha li jkunu jixbħuhom : eżempju fuq urejna il-kelma *ikkonsla* u użajna il-prefiss għal "ikkon". Ħekk ukoll meta kliem ikun jibda bi prefissi bħal, "akkumpanija", "akkonsenta", "ikkontradixxa"—il prefiss jista' jiġi applikat.)

Meta dawn il-prefissi jkunu fil-present jew futur l-*i* għandha titbiddel ma' l-*j*, eżempju :—

jikkunsidra	jikkonsla	jikkumpatixxi	jikkonkludi
j/sdra	**j/sla**	**j/ptxxi**	**j/kludi**

"Kontra", "kontri", "kuntra", 'kuntri", u prefissi bħal dawn tidher għalihom il-"K" (kbira) : —

kuntratt	kuntravezjoni	kuntradanza	kuntrarju	kontradizjoni
K/t	**K/vnz**	**K/dnza**	**K/rj**	**K/dz**

"Kom", "kon", "kum", "kun", "ekon", tidher għalihom "k" (żgħira)

komfort	konz	kunfetti	kumbinazjoni	ekonomija	kuntentizza
k/frt	**k/z**	**k/ftti**	**k/bnz** –	**k/mij**	**k/tntza**

"Deter", "detra", "detri", ecc. tidher għalihom "d" :—

determinazjoni	detrimentali
d/mnz –	**d/mnt**—

"Tel", "tele", "teli", "imtelli", "intelli", u kliem li jibda bi prefissi li jixxiebhu ma' dawn, tidher għalihom bit-"t" :—

telegraff	telaq	telefôn	intelligenti	imtellaq
t/grf	**t/q**	**t/fn**	**t/gnti**	**t/lq**

"Tras", "trans", "tran", "tram", ecc. tidher għalihom it-T (kbira) :—

transatlantiku	trasport	tramvaj	trasferut	trankwill
T/tln—	**T/prt**	**T/và**	**T/frut**	**T/kwl**

"Irre", "irra", "irri", "irru", "arri", u sillabi bħal dawn tidher għalihom r :—

irresponsabili	irregulari	irrident	arralu
r/spn—	**r/glari**	**r/dnt**	**r/lu**
irrid	irritat	irrifjuta	irrimetta
r/d	**r/tat**	**r/fjta**	**r/mtta**

"pra", "par", "pre", "per", "pri", "pir", tidher għalihom "p" :—

persunali	prusunzjoni	perzût	promozjoni	proprju
p/snali	**p/snz—**	**p/zut**	**p/mz—**	**p/pju**
premeditazzjoni	priġunier	privat	prattika	problema
p/mdtz—	**p/gnir**	**p/vat**	**p/tka**	**p/blma**

"Inkom", "inkon", "inkum", "inkun", ecc., tidher għalihom "n" :—

in konkluzjoni	inkompetenti	in kommemorazjoni	inkunu
n/kls—	**n/ptnti**	**n/mmrz—**	**n/u**

Il-kelma sħiħa "inkûn" tista' tidher għaliha l-n u sinjal : **n/** (inkûn)

"man", "mon", "mani", "moni", "monu", ecc. tidher għalihom l-"m" :—

mgħandix	mandat	manuskritt	manifattura	mondjali
m/dix	**m/dat**	**m/skrt**	**m/ftura**	**m/djli**
monument	monitur	monopolju	mantell	monokolu
m/mnt	**m/tur**	**m/plj**	**m/tl**	**m/klu**

"nom", "non", "nim", "nin", "num", "nun", tidher għalihom bl-"N" (kbira).

nominali	nonfoq	nimbotta	numru	Nunzjo
N/nali	**N/fq**	**N/bta**	**N/ru**	**N/zj**

"inter", "intra", "intri", "intro", "intru", ecc. tidher għalhom l-"N" (kbira) mifruda mill-bqija tal-kelma **b'sinjal kuntrarju ta' dak li għandu jinkiteb mal-prefissi l-oħra,** eżempju :

N | nali (nominali)..................**N | dz—** (introduzjoni)

internazionali	intrata	intriganti	interess
N | nz—	**N | ta**	**N | gnti**	**N | s**

Meta quddiem kelma li tkun tibda bi prefiss ikun hemm artikolu, dan (l-artikolu) jista' jingħaqad ma' l-ittra li għandha tidher għall-prefiss, eżempju :—

il kumbinazjoni	il kuntratt	id-determinazjoni	it-telegraff
lk/bnz	**lk/trt**	**id/mnz—**	**it/grf**
it-trasport	il proposta	il kumpanija	in-numru
iT/prt	**lp/psta**	**lk/pnij**	**iN/ru**

SENTENZI

Il-kumbinazjoni tat li l-Avukat ta' l-ikkundannat mar
lk/bnz— tatli lavukat ta li/dnat mar
jikkumpanja fil-funeral ta' wieħed mix-xiehda li kienu dehru
j/pnj fl fnral ta w mxida lknu deru
quddiem it-Tribunal kontra l-ħati u lix-xhieda tagħhom serviet
qdim iTrbnal K/ lhati ulxida tm srvit
b'detriment kbir għar-riputazjoni tiegħu. Il-Monument ta'
bd/mnt kb ar/ptz— tu. lm/mnt ta
l-eroj giè magħmul mill-intelligenti skultur li qabel siefer
lrò gmamul ml t/gntı skltur lqblsifer
mat-Transatlantiku bagħat telegramm lill-Kumitat biex
mT/atlntku bat t/grm ll k/tat bix
igħidilhom li hu kunvintissimu li għad jerġgħu jiltaqgħu.
iàdlm lu k/vntmu ladjrgu jltqu.
Il-Membri tal-Kunsill marru jikkunslaw lill-familja tal-mejjet
lmm tl k/sl mru j/slw ll fmlj tl mèet
u ġew introdotti minn wieħed mill-aħwa li tkellem magħhom
ugw N | dtti mn w mlhw ltklm ma
minn qabel bit-telefon. Il-mandat qalu li kien irregulari
mnqbl bt/fn. lm/dat qalu lkn r/glari
u għalhekk mgħandix għax nikkonfondi. Il-prusunzjoni tal-
wlk m/dix ax ni/fndi. lp/snz— tl
priġunier proprju wriet l-inkompetenza tiegħu fuq
p/gnir p/prj urit ln/ptnza tu fq
il-propaganda li għamel għar-rivoluzjoni mondjali
lp/pgnda lamel r/vtz— m/djli
u għalhekk giè trasferût fil Manikomju sabiex il-poplu jibqa'
wlkgi T/frut fl m/kmj sbix lp jbqa
trankwill. Il-promozjoni tiegħu kienet ikkunfermata mill-
T/kwl. lp/mz— tu knet i/frmata ml
Kunsill tal-Ministri li ma kienx kuntraju għad-deċiżjoni tal-
k/sl tlM lmknux k/rj adcsjni tl
Kumitat tal Kuntratti. Il-problema ta l-emigrazjoni
k/tat tl K/ti. lp/blma tlmgrz—
mgħandiex tkûn minsija mument wieħed biss.
m/dix tkn mnsij mmnt w bs.

Meta kelma jinzerta għandha żewġ prefissi, bħal: "ir-rappresentanti", "pro-konslu", l-ittri li jidhru għalihom skond dan il-metodu jistgħu jingħaqdu u jinġibed is-sinjal wara ta l-aħħar, eżempju:

rp/tsntni (ir-rappresentnti) pk/slu (pro-konslu)

(Jissokta) **Fredu Nicholas.**